

ХРИСТО
БОТЙОВ

ИЗ ПОЕЗИЯТА,
ПУБЛИЦИСТИКАТА
И ПИСМАТА МУ

*Изданието се посвещава на 170-годишнината
от рождението на Христо Ботйов*

© Николай Жечев Николов, съставител, 2006, 2018 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2018 г.

ISBN 978-954-398-563-0

ХРИСТО
БОТЙОВ

ИЗ ПОЕЗИЯТА,
ПУБЛИЦИСТИКАТА
И ПИСМАТА МУ

Подбор и съставителство проф. д.и.н. Николай Жечев

Трето допълнено издание

Книгоиздателска къща „ТРУД“
София, 2018

Встъпителни думи

Предлаганият сборник съдържа значителна част от поетичното и сравнително малък дял от публицистичното и епистоларното наследство на великия български поет и революционер Христо Ботйов. Подбраните текстове дават представа за необятното по своето идейно богатство и по силата на въздействието си творческо дело на българския гений.

Стихотворенията са представени с нормализирания текст, предложен от Илия Тодоров (Н а д Б о т е в и я с т и х. Текстологически изследвания. С., Български писател, 1988. с. 333–361), и са подредени по реда на публикуването им, а откъсите от публицистиката и писмата са възпроизведени по тритомното издание на съчиненията му (Български писател, С., 1976) под редакцията на П. Динев, Н. Жечев, Ст. Таринска и Цв. Унджиева.

Втората част на книгата е разделена на няколко основни теми, които обхващат едни от най-важните проблеми, засягани и налагани в публицистиката и в кореспонденцията на поета четоводец, а именно: непоносимите страдания, на които е подложен българският народ под варварското господство на Османската империя, превърнало се в основна пречка за неговото икономическо, обществено-политическо и културно развитие; исторически оптимизъм и непоколебима вяра в силите и способностите на

народа и в революцията като средство за отхвърляне на чуждото владичество и освобождение на отечеството, както и в тържеството на бъдещия разумен и братски съюз между народите; необходимостта от непримирима борба срещу експлоататорите и потисниците, против тиранията и мракобесието навсякъде по света; стремлението към социална правдина и възвишени нравствени ценности; критична позиция спрямо политиката на тогавашните европейски и балкански правителства; отношението му към науката и образованието, религията и журналистиката; хуманистичните и демократичните му възгледи за взаимоотношенията между хората, за любовта към ближния и равнопоставеността между страните и народите; дълбоката му убеденост в огромната и непобедима сила на идеите за свободата, истината и справедливостта.

В изданието са приложени копия на автентични снимки и документални материали, свързани с живота и дейността на Христо Ботйов. Под линия са дадени пояснения на остарели, диалектни и чужди думи и изрази.

Н. Жечев

Стихотворения

Иванка Б. Петкова – майка на Христо Ботйов

Майце си

Ти ли си, мале, тъй жално пела,
ти ли си мене три годин клела,
та скитник хода злочестен азе
и срещам това, що душа мрази?

Бащино ли съм пропил имане,
тебе ли покрих с дълбоки рани,
та мойта младост, мале, зелена
съхне и вехне люто язвена¹!?

Весел ма гледат мили другаре,
че с тях наедно и аз са смея,
но те не знаят, че аз веч тлея,
че мойта младост слана попари!

Отде да знаят? Приятел нямам
да му разкрия що в душа тая;
кого аз любя и в какво вярвам –
мечти и мисли – от що страдая.

¹ Покрита с рани, наранена.

Освен теб, мале, никого нямам,
ти си за мене любов и вяра;
но тука вече не са надявам
тебе да любя: сърце догаря!

Много аз, мале, много мечтаях
щастие, слава да видим двама;
сила усещах – що не желаях? –
но за вси желби¹ приготви яма!

Една сал клета, една остана:
в прегръдки твои мили да падна,
та туй сърце младо, таз душа страдна
да са оплачат тебе горкана...

Баща и сестра и братя мили
аз да прегърна искам без злоба,
пък тогаз нека измръзнат жили,
пък тогаз нека изгния в гроба!

¹ Желания.

Елегия

Каж ми, кажи, бедний народе,
кой та в таз рабска люлка люлее?
Тоз ли, що спасителят прободе
на кръстът нявга зверски в ребрата,
или тоз, що толкоз годин ти пее:
„Търпи, и ще си спасиш душата“?!

Той ли, ил някой негов наместник,
син на Лойола и брат на Юда,
предател верен и жив предвестник
на нови тегла за сиромаси,
нов кърджалия в нова полуда,
кой продал брата, убил баща си?!

Той ли? – кажи ми. Мълчи народа!
Глухо и страшно гръмат окуви,
не чуй са от тях глас за свобода:
намърщен само с глава той сочи
на сган избрана – рояк скотове,
в сюртуци¹, в реси² и слепци с очи.

¹ Горна мъжка дреха.

² Раса.

Сочи народът, и пот от чело
кръвав се лее над камък гробен;
кръстът е забит във живо тело,
ръжда разяда гложгани кости,
смок е засмукал живот народен,
смучат го наши и чужди гости!

А бедният роб търпи и ние
без срам, без укор, броиме време,
откак е в хомот нашата шия,
откак окови влачи народа,
броим, и с вяра в туй скотско племе
чакаме и ний ред за свобода!